

בי"ס על יסודי משגב

**חוברת הנחיה
לכתיבת עבודת מחקר -
יחידה החמישית במדעי החברה**

כתבה ליקטה וערכה: לילך רביב תורג'מן
2010 מעודכן

פתיח דבר

חוברת ההנחיה בכתובת עבודה ליחידה ה- 5 נועדה ללומדים במגמת מדעי החברה וכן לכל המבקשים לכתוב עבודת מחקר או לעסוק בהנחייתה. מבנה החוברת הוא כמו עבודת ההגשה- יש בו עמודים מובנים בהתאם לדרישות משרד החינוך, המעוצבים בעזרת עיבודי מידע ובנספחים: טפסים רלוונטיים למילוי עצמי.

עשינו רבות על מנת להקל עליכם הלומדים ולהביאכם לרמת הפנמה ויישום החומר הנלמד, אך לצערנו אין בנמצא נוסחת פלא המלמדת אתכם כתיבה מהירה ומושלמת, ללא מכשולים וקשיים ורובכם צרכים לעמול עמל רב כדי להוציא תחת ידם הישגים ראויים במגמה. לשמחתנו לניסיון תפקיד חשוב וככל שמתמידים לקרוא מאמרים מדעיים, לכתוב עבודות ולהתנסח, כך הכתיבה מובנת, חדה וברורה יותר והמאמץ הנדרש לה הולך ופוחת.

החוברת כוללת 2 צעדים עיקריים . . .

*** צעד - 1 תיאורטי:**

מתייחס לסקירה הספרותית מתחום הפסיכולוגיה או מהסוציולוגיה

*** צעד - 2 מעשי:**

מתייחס לחקירה של בעיה והשערות שהועלו בחלק העיוני. חלק זה מתבסס על עבודת מחקר בשדה, הכוללת איסוף נתונים (שאלונים וכו'), ניתוחם והסקת מסקנות.

אני תקווה כי חווית הלמידה במגמה תצמיח אתכם ותהווה עבורכם כלי יישומי בחיים בכלל ובחיים האקדמיים בפרט.

הערות ושיפורים יתקבלו בברכה, באמצעות פניה אישית.

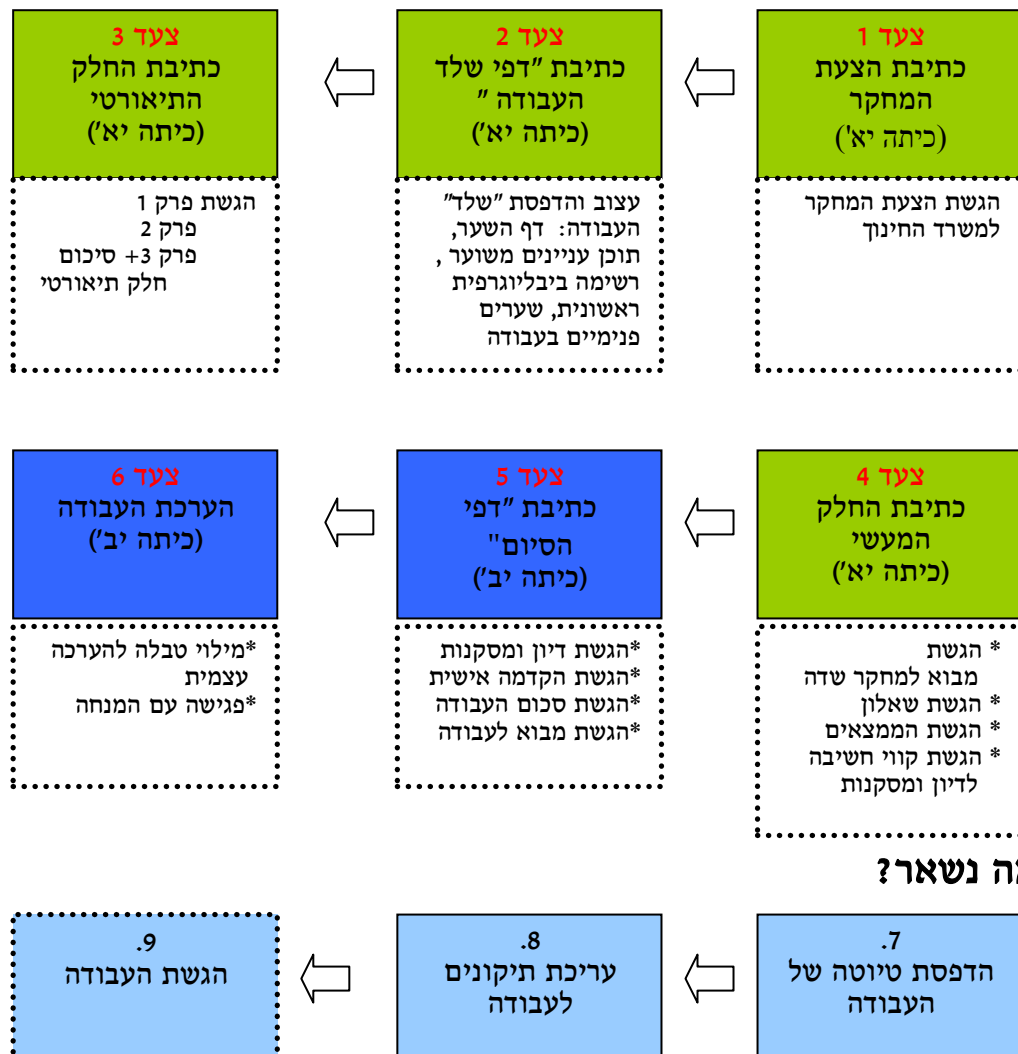
בהצלחה לילך

6 צעדים... ב שנתיים... תהליך כתיבת עבודת המחקר

במדעי החברה

"כל ההתחלות קשות. אך קשה מהן היא ההתמדה". (ח"ן ביאליק).

מסלול הלימודים יורכב מהצעדים הבאים:

ומה נשאר?

מועד הגשת העבודה הגמורה למשרד החינוך :
תחילת חודש מרץ בכיתה יב'

תוכן העניינים (כתוב בדומה למבנה העבודה)

1. דף שער
 2. דף הקדמה
 3. דף תוכן העניינים
 4. מבוא
 5. סקירת ספרות: בחירה וכתיבת פרקים, פרק התיאוריה
 6. סיכום החלק התיאורטי
 7. מבוא למחקר שדה: המדגם ודרך הדגימה / כלי המחקר / מהלך המחקר ושמירה על האתיקה
 8. הצגת הממצאים
 9. דיון ומסקנות
 10. סיכום העבודה
 11. כללים לכתיבת ביבליוגרפיה
- חלק שישי: נספחים**
12. דוגמה לטופס הצעה לכתיבת עבודה
 13. דוגמה לשאלונים
 - טיפים לקריאת מאמר
 - בחירת נושא וכותרת לעבודה
 - כללים לכתיבת אזכורים וביבליוגרפיה
 - מציאת אתרים מהמנים באינטרנט
 - כללים לכתיבה והדפסת עבודה
 - מחווך לבדיקת העבודה

העבודה המחקרית – כללים לכתיבה והצגת העבודה

העבודה תוגש בכיתה י"ב אחרי פסח, כרוכה, בהיקף של כ 20-25 עמודים מודפסים בפונט דויד או נרקיסיס או אריאל, גודל 12, רווח שורה וחצי בין השורות, כותרות בגדלים אחידים וברוחים אחידים. נראה אסתטי, ללא שגיאות כתיב וניסוח אחיד ומדעי כמפורט בחוברת. העבודה תיבדק והציון יינתן בהתאם למפורט במחון המצורף לסוף החוברת.

הכתיבה המדעית- כללי יסוד

בחוברת זו נתמקד בכתיבה מדעית של עבודה מחקרית- אמפירית המשמשות ככלי העיקרי שבאמצעותו נערך הדיון המדעי. זו אחת המיומנויות החשובות שעל לומד לרכוש בלימודיו, הידע והיכולת לכתוב עבודה הכרחיים מפני שאפילו רעיון מבריק או מחקר יוצא דופן הם חסרי ערך אם לא נכתבו היטב, או שנכתבו באופן שאינו מעביר לקורא את המידע ההכרחי להבנתם. לפיכך. . .

- הכתיבה המדעית אינה נמדדת לפי אורכה- לא חשוב מספר העמודים הכתובים אלא איכות העבודה
- אין לעסוק בעניינים אישיים
- אין לפנות ישירות אל הקורא כמו "אתה יכול לראות..."
- הכתיבה המדעית צרכה להיות אובייקטיבית ומשוחזרת מדעות קדומות
- רצף הנושאים בעבודה ראוי שיהיה הגיוני
- יש להקפיד לכלול בכל פסקה רעיון אחד בלבד (אורך פסקה כ 4 שורות מינימום)
- יש להימנע משימוש בסלנג ושפה לא ברורה
- יש להשתדל לכתוב משפטים הכוללים לא יותר מרעיון אחד
- יש לערוך הגהה לפני הגשת העבודה (רצוי להקריא בקול רם כדי לאתר את הטעויות)

מטרתו העיקרית של הכותב היא להעביר את פיסת הידע שברשותו לרשות הרבים ולדאוג כי היא תועבר באופן שיהיה חד משמעי וברור לקורא עד כמה שאפשר. מטרה זו אינה פשוטה כלל ועיקר, מפני שכתובה בהירה ומדויקת מחייבת לפחות שני תנאי יסוד:

1. האחד- שהחשיבה העומדת מאחורי הכתיבה תהיה בהירה.
 2. השני- שהלבוש המילולי (הכתוב) שבו אנו מלבישים את הרעיון יהיה אף הוא חד וברור.
- כדי שהכתיבה המדעית אכן תהיה ברורה וחדה נקבעו כללים הקובעים את מבנה העבודה

עבודה אמפירית (מחקרית)

עבודה כזו, להבדיל מעבודה עיונית, כוללת בנייה עצמאית של מאגר נתונים לצורך חקר תופעה חברתית, הניתנת לתצפית ולמחקר, בה מתעניין הכותב. שיטות איסוף הנתונים למחקר אמפירי המקובלות במחלקה לפסיכולוגיה, לסיעוד, לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשורת הן: סקר, ניתוח תוכן, ראיונות עומק ותצפיות. יש לבחור את שיטת המחקר הן בהתאם לנושא העבודה והן בהתאם למיומנויות המחקריות שרכש הסטודנט בקורס לסטטיסטיקה ובשאר הקורסים שלמד. מבנה העבודה האמפירית כולל דף שער, תוכן עניינים, הקדמה, מבוא, שאלת המחקר והשערת המחקר, החלק התיאורטי: הסקירה הספרותית, החלק המחקרי: שיטת המחקר, כלי המחקר ומהלכו, משתתפי המחקר (המדגם), ממצאי המחקר (תוצאות), דיון ומסקנות, סיכום העבודה ורישום ביבליוגרפיה.

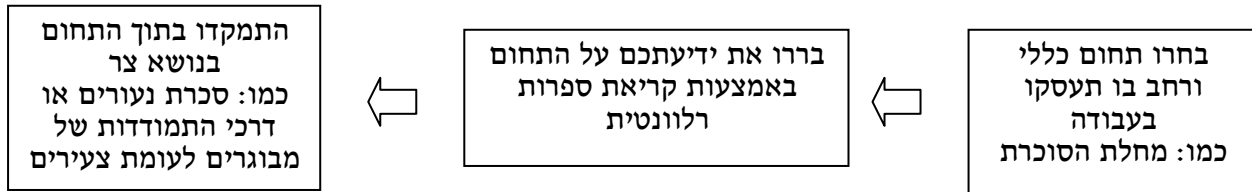
1. בחירת נושא וכותרת לעבודה

בחירת נושא לעבודה

"ההחלטה היא חצי מכל עשייה" (פיתגורס יווני)

בבואכם לבחור נושא לעבודה בדקו אותו משלוש בחינות לפחות:

- האם ראוי להקדיש עבודה לנושא והוא ראוי למאמץ?
- האם יש מספיק ספרות מחקר, נתונים ומקורות שיסייעו בכתיבה על הנושא?
- האם אתם יכולים להתמודד עם הנושא והוא לא קשה מדי או מסובך או רחב היקף?
- אם כן...

ובחירת כותרת לעבודה

כותרת טובה צרכה להצהיר על תוכנה של העבודה ולעורר עניין אצל הקורא. אל תמעיטו בערכו של שם העבודה, הוא הדבר הראשון שהקורא רואה ותפקידו ללכוד את תשומת ליבו וליצור רושם ראשוני המשפיע על שיפוט הקורא.

קיימים שני סוגים עיקריים של כותרות לשיקולכם:

***כותרת אינפורמטיבית** - המכוונת את הקורא לנושא העבודה

כמו: תופעת הסוכרת - מאפיינים ודרכי טיפול

***כותרת מסקרנת** - היוצרת דרמטיות ועושה שימוש במשחקי מילים

כמו: הסוכר שהורג... משחק הדמים.. לא טוב היות האדם לבדו..

2. דף שער

"אל תחיל לא תחילה אלא תחילה אכך תצאנאות שנייה לעשות פושט ראשון" (אנאליטי)

מטרה: דף פתיחה לעבודה

היקף: עמוד

דף השער כולל:

1. שם ביה"ס
 2. כותרת העבודה
 3. שם מסלול הלימודים והמקצוע
 4. שם מנחה העבודה
 5. שם התלמיד ומספר תעודת הזהות
 6. תאריך הגשת העבודה
- סדר הופעת הפריטים אינו מחייב
 - יש להקפיד לפרוס את הכתוב לאורך כל הדף (רווח זהה מלמטה ומלמעלה)
 - גודל כתב אינו מחייב ואפשר צבעוני ומעניין

**תרגיל: עינו בעבודה לדוגמה מהספרייה – בכותרת וצינו מהו סוג הכותרת

3. דף תוכן העניינים

מטרה: תוכן העניינים מפרט את כותרות התכנים בעבודה

היקף: עמוד

- יש להקפיד שבתוכן יופיעו כל כותרות העבודה בדיוק כפי שהן רשומות ובאותם העמודים הרשומים.
- יש לציין את שמות הפרקים ולמספר אותם
- תתי הכותרות בפרקים יקבלו מספור שונה
- מספרי העמודים המפורטים יכתבו ללא טווח מספרים אלא המספר הראשון של העמוד בו מופיעה הכותרת

****תרגיל:** עינו בעבודה לדוגמה מהספרייה- בדף תוכן עניינים ותנסו לנחש מהי שאלת המחקר, המשתנים..

4. עקרונות בכתיבת הקדמה

*"אלאלם איני מסתכל בעלמא ששיתי"
תמיץ אני פואה פק מה ששוע צפיק לעשות" (מאפי קיפי)*

מטרה:

רגע לפני קריאת העבודה העיונית, בנימה אישית ובלשון הווה או עבר, הכותב מספר על מה שמעבר לעבודה, על תהליך הכתיבה, הסיבות, התודות...

היקף: כחצי עמוד

ההקדמה כוללת:

מספר	העיקרון	משפטי עזר לדוגמה
1	הגדרת נושא העבודה בקצרה	עבודה זו באה להציג בפני הקורא.. עבודה זו עוסקת ב..
2	הסיבות לבחירת נושא העבודה	בחרתי לכתוב עבודה זו מפני ש.. הסיבות לבחירת הנושא..
3	תהליך כתיבת העבודה ומציאת חומר לכתיבה: הקשיים או השחרור שבהם נתקל הכותב במהלך כתיבת העבודה	תהליך הכתיבה היה חדש וקשה.. בזמן הכתיבה.. היה קל למצוא חומר לנושא..
4	הבעות תודה והערכה לאנשים/ מוסדות שסייעו	חובה היא לי להודות.. יורשה לי להביע..

****תרגיל:** עינו בעבודה לדוגמה מהספרייה- בהקדמה,

נסו לנחש מהם תחושות הכותב, האם אתם חשים שמחה והתרגשות או תסכול ואכזבה?..

מהם לדעתכם התנאים הנוחים/ המתאימים ליצירת קשר שבין מנחה- מורה למונחה- תלמיד.. ומהם צפיוניכם בנוגע לקשר זה..

5. עקרונות בכתיבת מבוא

"כל הפתחאות קשות" (סאכילאטא יתרו)

מטרה:

המבוא פותח את העבודה כולה. בנימה אובייקטיבית ובלשון עתיד הכותב מציג את נושא עבודה ומוביל את הקורא לנאמר בגוף העבודה. (בנימה אובייקטיבית הכוונה להצגת עובדות וניתוחם ולא הבעת רגשות או הבעת עצמי כמו "אני", "נמאס לי", "מרגש אותי")

הלומד כותב את המבוא בשלב האחרון, לאחר שסיים את כתיבת הפרקים בעבודה, כשיש ביכולתו לכתוב מעין תקציר של עיקרי הדברים המופיעים בעבודה ולהציגם לקורא.

היקף: כעמוד וחצי

המבוא כולל:

מספר	העיקרון	משפטי עזר לדוגמה
1	הגדרת תחום המחקר, נושא העבודה בהרחבה, אפשר לפרט זמן ומקום הנושא הנחקר * אפשר שהפסקה הראשונה של המבוא תכלול הצגה כללית של הנושא. * אפשר שהפסקה הראשונה של המבוא תהיה דרמטית ותתאר אירוע או * אפשר להציג ציטוט שיעורר מתח וסקרנות אצל הקורא. (להדפיס בתוך מירכאות וליישר לאמצע) * לא לשכוח להוסיף אזכורים כשצריך!	ב.. קרה.. אירועים אלו העלו מחדש את השאלה.. קרוב ל 50 שנה אחרי.. מבצעות קבוצות מיעוט.. תופעה זו הידועה בשם.. אינה חדשה .. בתחילת חודש.. בשנת בוצעו בישראל השתלת איברים בגופם של חולים.. אחת ההשתלות.. לוותה בהפגנה " כמו פרח בר הנקטף.."
	חשיבות העבודה ותרומתה	חשיבות רבה לעבודה זו..עבודה זו תורמת רבות ל.. נושא זה מאוד משמעותי בקרב.. פופלרי..
2	*ציון מטרות העבודה, שאלת המחקר, השערת המחקר שהכותב מנסה לבסס ולהוכיח במהלך העבודה *התייחסות למחקר ולאיסוף הנתונים (כמותי/ איכותני, בעזרת שאלון/ ראיון/ ניתוח תוכן).. *פירוט המשנתה התלוי והבלתי תלוי	עבודה זו מטרתה.. בחרתי להתמקד בשאלה.. כאשר השערתי היא.. המחקר יהיה.. משתני המחקר שלי – התלוי והב"ת הם.. שאלת המחקר תיבדק באמצעות..
3	התייחסות לעיקרי הדברים שבהם עוסקת העבודה, לנושאים העיקריים אשר בפרקים- הצגת סקירת ספרות מחקרית *התייחסות להנחות יסוד שהיו בסיס לעבודה *סוגיות שהכותב בחר לא להזכיר בעבודה בגלל העבודה המצומצמת או בשל אי הרלוונטיות	בעבודה זו אסקור את ההיבטים הקשורים ל.. ואבחן את.. בעבודה זו אעמוד על הגורמים השונים מפאת העבודה המצומצמת לא בחרתי להציג..
4	התייחסות לסוגי המקורות שהכותב נעזר בהם	לצורך כתיבת עבודה זו אתבסס על.. מאמרים מהאינטרנט/מחקרים מספרים/ מאמרים מכתבי עת..

- שימו לב לכתוב את המבוא ברצף ולא בצורת רשימה, כמו כן אסור להתייחס למסקנות במבוא (אחרת הוא יהפוך לסיכום) !

**תרגיל: עינו בעבודה לדוגמה מהספרייה- במבוא, נסו לשער מהן התשובות לשאלות המופיעות במבוא ומהן המסקנות אליהם הגיע הכותב בסוף העבודה

חוצץ בעבודה: חלק תיאורטי

6. סקירת ספרות (כ 10-12 עמ')

בחירת שלושת הפרקים

ראשי הפרקים משקפים את מבנה העבודה ואת תוכנה, הם מנחים את הקורא ובונים צפיות ביחס לנאמר בפרק, ניסוח ראשי הפרקים הוא לעיתים תהליך גמיש ומתמשך הכרוך לעיתים קרובות בהתלבטות קשה ובשינויים במהלך העבודה עד להתגבשות הצורה הסופית.
הנחיות יסוד:

- עליכם לפרק את הנושא למרכיביו ההגיוניים (המשתנה התלוי/ המשתנה הב"ת/ האוכלוסייה הנחקרת..)
- כותרת העבודה אינה יכולה לשמש גם כאחד מראשי הפרקים.
- על ראשי הפרקים לכסות את כל הנושא שבחרתם (כל משתני המחקר: בד"כ מתחילים ב תלוי ואח"כ ב ב"ת)
- על ראשי הפרקים להתייחס רק לנושא זה ובתמציתיות (1-2 עמ' לכל פרק)
- על כל ראשי הפרקים להיות במעמד שווה (ראש פרק לא יכול להיות סעיף בפרק אחר)
- יש להימנע מראשי פרקים שתוכניהם חופפים.
- ניסוח ראשי הפרקים ומספרם בתוכן העניינים יהיה זהה לגוף העבודה
- ראשי הפרקים ינוסחו ככותרת ולא כפועל. "מחסור בציוד.. ולא חסר ציוד.."
- יש להוסיף מספור לתתי הפרקים, לדוגמה בפרק 1: 1.1, 1.2, 1.3 ... בפרק 2: 2.1, 2.2 ...

כתיבת הפרקים

- סקירת הספרות צרכה להיות שלמה אך לא מייגעת. כל פרק יש לכתוב ברצף תוך חיבור המקורות לפספס הגיוני וזורם, יש לכתוב אזכורים בסוגריים בסיום סיכום כל מקור ולחבר אותם בעזרת מילות ניגוד כמו בניגוד/ לעומת/ למרות.. או מילות הוספה כמו בנוסף/ יחד עם זאת/ כמו כן..
- כל פרק אמור להיכתב בהיקף של כ 3 עמודים ולהיות מבוסס על כ 3 מקורות שונים
- לפני כל פרק אפשר לכתוב הקדמה קצרה על מה הולך להיות כתוב בפרק זה
- מסכמים את המקור ומציגים את המסקנה הנובעת מהמקור לפי הכללים לכתיבת אזכורים המופיעים בנספח

כיצד לקרוא מאמר? / לכתוב ביבליוגרפיה/ אזכורים? / למצוא חומרים באינטרנט? ...
ראו נספח

פרק התיאוריה/ מחקר קודם בנושא

- א. הצגת התיאוריה/ מחקר שנעשה בנושא, כשבכותרת כותבים את שם התיאוריה/ המחקר:
"תיאורית ה...", "מחקרם של... על.."
- ב. יישום התיאוריה/ המחקר על שאלת המחקר: הצגת הקשר בין המשתנים, הסבר הרציונאל של ההשערה בהתבסס על תיאוריה ידועה ומוכרת או מחקרים מעשר שנים האחרונות, כשבכותרת כותבים:
"הסבר סוגית המחקר על פי התיאוריה/ המחקר.."

סיכום החלק התיאורטי:

ייתב בקצרה (2-3 משפטים), בסוף כל פרק שבסקירת הספרות.
מטרתו: לסכם ו"להעלות מדרגה" את המידע שהובא בחלק התיאורטי, יש לכתוב בתמציתיות ללא אזכורים או מידע חדש.
* לסיכום.. יש לסכם בקצרה נקודות עיקריות של הפרק

חלק מעשי

7. הצגת שיטת המחקר:

יש לכתוב בדיוק לפי הדוגמה המצורפת בנספחים, באותן כותרות אך לא באותו הניסוח.
לא לשכוח בהגדרה האופרציונלית לפרט על דרך בדיקת כל ערכי המשתנה וכיצד מחושב ציונו של הנבדק בכל משתנה.
כמו כן, במהלך המחקר לא לשכוח לתאר היכן נעשה המחקר, מתי, כמה זמן זה לקח וכמה פעמים חלקתם את השאלון, לבד או בקבוצה, מה הסברתם וכיצד שמרתם על פרטיותם וזכותם של הנבדקים להפסקת ההשתתפות.
על משתני המחקר, שאלת המחקר והשערות המחקר ניתן לקרוא ולתרגל בנספחים עמוד 29.

8. הצגת הממצאים:

עליך להציג את הנתונים שאספת ללא דיון וניתוח המידע, הממצאים מוצגים במבנה אחיד:

- הכותרות מציגות את המשתנה התלוי שנחקר האופרציונלית
- מוצגת השערה רלוונטית שנחקרה
- הנתונים מוצגים בטבלת נתונים / או הנתונים מוצגים בגרף עמודות / פאי
- מוצגים ממצאים עיקריים בסדר הגיוני
- כותבים מסקנות עיקריות מהנתונים (כדי שנזכור אותן כשנגיע לדיון) בנוסח אחיד

משפטי עזר:

" מנתוני הטבלה, הגרף עולה כי שיעור העמדות ה.. חיוביות במרכיב .. הקוגניטיבי לגבי _____ (משתנה תלוי) בקרב _____ (___%) גבוה משיעור העמדות החיוביות בקרב _____ (___%).
הנחת המחקר במרכיב ה..קוגניטיבי אוששה / הופרכה / אוששה חלקית "

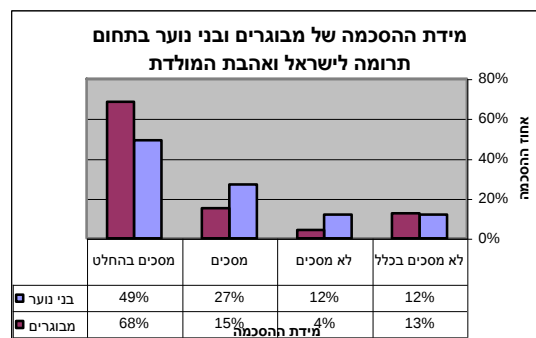
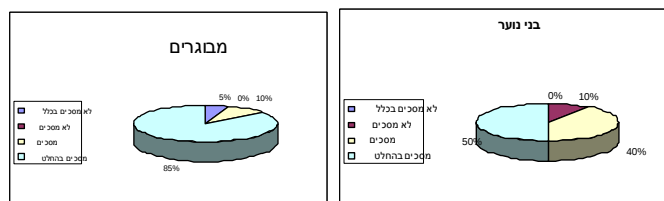
דוגמאות לאמצעי עזר להצגת ממצאים:

לוח מס 1 – מידת ההסכמה של מבוגרים ובני נוער בתחום תרומה לישראל ואהבת המולדת - תשובות הנבדקים במספרים מוחלטים ובאחוזים

מבוגרים					בני נוער					
השאלות	לא מסכים בכלל	לא מסכים	מסכים	מסכים בהחלט	לא מסכים בכלל	לא מסכים	מסכים	מסכים בהחלט		
שאלה 1	0	1	5	14	0	0	0	20		
שאלה 2	2	2	2	14	0	0	4	16		
סה"כ	10	18	33	59	15	5	18	82	120	
סה"כ באחוזים	12%	12%	27%	49%	12.50%	4%	15%	68%	100%	

גרף מספר 1 - השוואה בין מבוגרים לבני נוער במידת ההסכמה בתחום תרומה לישראל ואהבת המולדת

היסטוגרמות 1-2 – השוואה בין מידת ההסכמה של מבוגרים ואני נוער עם היגד מס' 8:
"אני תומך בהקמת יישובים חדשים בנגב" (אחוזים)

כיצד לחשב את ממצאי השאלונים

כיצד לחשב את ממצאי השאלונים וליצור גרף? נלמד בנפרד בחדר מחשבים וגם היעזרו בתוכנה אשר באתר בים

9. דיון ומסקנות:

מטרה:

לדון בממצאי מחקר השדה ולנתח את הנתונים השונים שהופיעו במהלך המחקר ביחס לספרות.

היקף: כשני עמודים

הדיון כולל:

מספר	העיקרון	משפטי עזר לדוגמה
1	הצגת שאלת המחקר והשערת המחקר	בעבודה זו בדקתי את הקשר בין.. שאלת המחקר שעמדה לבדיקה.. השערת המחקר הייתה....
2	הצגת שיטת המחקר	בדקתי זאת באמצעות.. שאלון ... שאלות.. היגדים..
3	הצגת תוצאות המחקר לפי תחומים וביחד (ממצאים מרכזיים בלבד)	בתחום ה.. השערת המחקר שלי אוששה / הופרכה .. לפי הגרף המסכם את כל מרכיבי המשתנה ניתן לראות שהשערת אוששה / הופרכה ..
4	השוואת התוצאות להשערת המחקר, למחקרים קודמים ולרקע הספרותי בכלל	תוצאות אלו עולים / אינם עולים בקנה אחד עם מחקרים קודמים שטענו ש.. / ממצאים אלו תואמים / אינם תואמים את הכתוב ברקע התיאורטי.. טען ש.. הסימוכין למסקנה זו מתוך הרקע התיאורטי הן.. * אם ההשערה הופרכה- רעיונות להסברים: אנשים עונים על השאלונים בהתאם למה שהם חושבים שאחרים מצפים מהם לענות, באופן יאה ולא לפי דעתם, לפי רציה חברתית / יש השפעה למודעות הגבוהה לנושא בשנים האחרונות, דבר שהשפיע על עמדת הנבדקים / השאלונים חולקו בשעות הצהריים דבר שהשפיע על נכונות הנבדקים לענות בכנות / השאלון היה ארוך ומיגע ולכן הנבדקים מלאו אותו מבלי שקראו לעומק..
5	ניתן להצביע על מספר בעיות מתודולוגיות במחקר זה	* בעיה של ייצוגיות: המדגם לא היה מייצג הוא מנה רק 40 נבדקים * שיטת הדגימה: לא הייתה הסתברותית מקרית, אלא של נבדקים שהתנדבו או נודבו מתוך קבוצה מסוימת באוכלוסיה
6	ניתן לבצע מחקר המשך למחקר זה	רצוי להגדיל את גודל הדגימה ולגוון לאוכלוסיות שונות ולגלאים שונים כדי לבדוק את ההשערה טוב יותר. רצוי לשנות את שיטת המחקר משאלונים לתצפיות או ראיונות או ממחקר כמותני לאיכותני כדי לקבל יותר מידע ולהבין לעומק את הנבדקים.
7	משפט מסיים היוצר מתח ועניין אצל הקורא	השאלה המתבקשת היא.. כל מה שעוד נותר .. יש לקוות כי.. * אפשר שאלה רטרורית שמתייחסת לנושא חדש הנדרש לדיון בעקבות העבודה, ציטוט ממקור כלשהו או כיוונים חדשים להתבוננות ולמחקר

- היעזרו באסטרטגיות חשיבה מסוג השוואה וטיעון על מנת לדון בממצאים ובהשערה: באישושה או הפרכתה תוך ביסוס הטיעון על נתונים מהספרות המחקרית שהצגתם.

10. סיכום העבודה:

"לא אלמא אינני יודע מה אני חושב על דבר מסוים
 ד ש אני קורא מה כתבתי אליו " (וולאמ פוקנר)

מסרה:

רגע לפני שהקורא מסיים את קריאת העבודה העיונית, בנימה אובייקטיבית ובלשון עבר, הכותב חותם את העבודה.
 * בנימה אובייקטיבית הכוונה להצגת עובדות וניתוחם ולא הבעת רגשות או הבעת עצמי כמו "אני", "נמאס לי", "מרגש אותי"

היקף: כעמוד

הסיכום כולל:

מספר	העיקרון	משפטי עזר לדוגמה
1	שאלת המחקר והשערת המחקר	שאלת המחקר בעבודתי היא... השערת המחקר היא...
2	סיכום הרעיונות המרכזיים שהופיעו בחלק התיאורטי * ללא רעיונות חדשים * רק הרעיונות העיקריים ללא פירוט כמו בפרקים * אין צורך להוסיף אזכורים	בעבודה בחנתי... סקרתי... דנתי... עסקתי...
3	שיטת המחקר בקצרה	שיטת המחקר היא...
4	הממצאים העיקריים וקישורם לרקע התיאורטי	תוצאות המחקר הן... במרכיב ה... בתחום ה...
5	מסקנות והשלכות מהדיון	ניתן להסביר תופעה זו... הצעתי למחקר המשך היא...

* בסיכום טוב הקורא לא צריך לקרוא את כל העבודה כדי להבין אותה אלא רק את הסיכום!!

1. נושאים לעבודת במדעי החברה

ערך : לוי סבג תמיר

צבא

עמדות בני נוער כלפי השירות הצבאי
הקשר בין שירות האבות בצה"ל למוטיבציה של הבנים לשרת בצבא
תופעת ההשתמטות מהצבא
תופעת ה"ראש הקטן" בקשר לגיוס לצה"ל בקרב בני נוער
מוטיבציה לשרת ביחידות קרביות של קבוצות אוכלוסייה שונות בחברה הישראלית
בחירת מסלול שירות בצבא

זקנה

היחס לזקנה בקרב בני נוער

אלימות

אלימות בני נוער גורמים סיבות ... הבדלים בין בנים בנות

התנדבות

התנדבות בני נוער ציפיות, גמולים
הנכונות לעזור לזולת

עולים

קשיי קליטה והסתגלות של עולים
אתנוצנטריות כלפי עולים חדשים
עמדות של עולים כלפי המדינה ו/או ארץ מוצאם
קשיי קליטה של עולים במערכת החינוך
עמדות עולים כלפי ישראלים וותיקים ולהפך
הקשר בין גיל העלייה לארץ לבין השתלבות חברתית של העולה

השכלה ובית הספר

שאיפות השכלה של בני נוער ממוצא שונה, מין...
גורמים לחרדת מבחנים או הבדלים לפי גיל, מין...
השלכות חרדת בחינות על מתבגרים
הקשר בין הצלחה בלימודים לדימוי עצמי, מין, מוצא...
הסתגלות לימודית וחברתית בקרב ילדים להורים גרושים
גורמים הישגיים ושיוכיים והשפעתם על סטאטוס הילד בכיתה
הקשר בין דפוס המנהיגות של מורים לשביעות רצון של התלמידים.
גורמים המשפיעים על המוטיבציה ללמוד בבית הספר
הקשר בין הישגים לימודיים להישגים חברתיים
עמדות מתבגרים כלפי עבירות ועונשים בבית הספר

זוגיות

בחירת בן זוג

הבדלים בין בני נוער בדירוג תכונות מועדפות אצל בן זוגן
קנאה רומנטית
אהבה בגיל ההתבגרות
דפוסי חיזור

טלוויזיה

השפעת הטלוויזיה על אלימות בני נוער
השפעת הפרסומות בטלוויזיה על הרגלי צריכה
היבטים מיניים בפרסום
הרגלי צפייה בטלוויזיה
העדפה של תוכניות טלוויזיה וערוצים לפי גיל, מין, מוצא...
מקומה של הטלוויזיה ביחס לתרבות האינטרנט...

עמדות (משתנים רלוונטים: גיל, מוצא, מין, מגורים, דתיות, מצב סוציו-אקונומי...)

כלפי נשים (שוויון בינם לבין גברים)

עמדות כלפי נכים
עמדות כלפי מפגרים
עמדות כלפי תפקידי מין
עמדות כלפי ירידה מהארץ
עמדות כלפי קיום יחסי מין
עמדות כלפי נישואין

עמדות כלפי נישואי תערובת
 עמדות כלפי הומוסקסואלים
 עמדות כלפי מיעוטים, פלשתינאים ...
 עמדות וסטריאוטיפים כלפי : מיעוטים, דתיים, חילוניים
 עמדות כלפי הדת
 עמדות כלפי תנועות הנוער
 עמדות כלפי שימוש בסמים
 עמדות פוליטיות בקרב בני נוער
 עמדות כלפי תהליך השלום
 עמדות כלפי ערכים דמוקרטיים
 עמדות כלפי תופעת האימוץ
 עמדות כלפי בני קיבוצים
 עמדות כלפי חוזרים בתשובה
 עמדות כלפי שוטרים או המשטרה
 עמדות פמיניסטיות או שובניסטיות
 עמדות כלפי חלוקת תפקידים במשפחה

מתבגרים והורים

מוקדי מתח וקונפליקטים ביחסים בין מתבגרים להורים
 השפעת חינוך ההורים על האווירה במשפחה
 השפעת העדר אב או אם על תחושת מסוגלות
 מידת המעורבות של ההורים בחינוך ילדיהם
 השפעת סגנון הורות על הדימוי העצמי של מתבגרים/ות

שעות הפנאי

דפוסי ניצול זמן פנוי
 דפוסי בילוי פנאי של אוכלוסיות שונות בחברה הישראלית, מתבגרים/ות וכו'...
 דפוסי והרגלי קריאה בקרב אוכלוסיות שונות
 הרגלי שימוש באינטרנט בקרב אוכלוסיות שונות והשפעתם על דפוסי הבילוי של המתבגר/ת

שואה ופולין

הבדלים בתפיסת השואה בקרב אוכלוסיות שונות
 השפעת המסע לפולין על עמדות כלפי ירידה מהארץ, גיוס, זיקה לאומית ...

תעסוקה

סטריאוטיפים מיניים בתעסוקת נשים וגברים
 תהליכי חיברות והשפעתם על הבחירה המקצועית
 הדימוי התעסוקתי של נשים וגברים בגיל מסיים
 שאיפות מקצועיות של בני נוער לעומת הוריהם
 גורמים לבחירת מקצוע בקרב מתבגרים

תנועות הנוער

הפנמת ערכים לאומיים בקרב בני נוער המשתייכים לתנועות נוער ולא לה שאינם משתייכים אליהם
 השפעת החברות בתנועות נוער על הישגים לימודיים, מוטיבציה לשרת בצבא, נכונות להתנדב וכו'...
 השפעת החברות בתנועות נוער על היווצרות עמדות פוליטיות בקרב מתבגרים

כללי

הרגלי עישון
 גורמים חברתיים לעישון
 גורמים לשתיית אלכוהול
 דפוסי שתיית אלכוהול בקרב מתבגרים
 התמודדות מתבגרים עם מצבי לחץ
 הקשר בין מין להענות ללחץ קבוצתי
 עמדות מתבגרים כלפי שימוש בסמים
 קשר בין מוצא לחזרה בתשובה
 מידת התפוצה של אמונות טפלות בקרב בני נוער
 דימוי החרדים בקרב בני נוער חילוני
 נטייה של מתבגרים לנטיילת סיכונים
 קונפורמיות של מתבגרים השוואה בין ילדי קיבוץ לעירוניים (לפי מין וכו'...)
 יחסים בין עדתיים
 הבדלים בתפיסת התנהגויות סוטות בקרב בני נוער להוריהם
 הנטייה לנטיילת סיכונים בקרב מתבגרים

2. טיפים לקריאת מאמר:

המאמר המדעי

המאמרים והעבודות שמדענים כותבים רואים אור בעיקר בכתבי עת מדעיים ובספרים, אלה משמשים כבמה המשמעותית ביותר לדיון המדעי. בספרות המדעית מפרסמים התיאורטיקנים והחוקרים את תובנותיהם וממצאיהם והם מובילים לתגובות של תיאורטיקנים וחוקרים אחרים, אשר מתפרסמות גם הן באותם כתבי עת או ספרים. כך למי שמעוניין לרכוש ידע בתחום מדעי כלשהו עומדת האפשרות לגשת לספרות המדעית ולבחון מה כולל התחום. פרסום בכתבי עת מדעיים החל להתמסד עוד במחצית השנייה של המאה השבע-עשרה מאז ועד היום התמסדו והתפתחו בו כללים, חלקם כתובים ומוצהרים וחלקם בגדר נורמות משתמעות.

סוגי מאמרים

מאמרים אלו הם בדרך כלל "Peer Reviewed" - מאמרים אשר עברו בקרה על ידי קבוצת שווים/ עמיתים הנחשבים מומחים מאותו תחום תוכן ולכן מאמרים אלה הם אמינים, מקצועיים מהימנים יותר ממאמרים לא אקדמיים כמו כתבה בעיתון.

כללים לקריאת מאמר

מומלץ לקרוא מאמר ב 4 שלבים כדי להבין אותו טוב יותר:

שלב 1 סריקה ראשונית

הסריקה מאפשרת לקלוט רעיונות כלליים ומושגי יסוד מבלי לקרוא לעומק את המאמר

מגבלות	מתי כדאי להשתמש	מבנה	סוג המאמר
אין כמעט מגבלות! מישוה עשה עבורכם עבודת איסוף מידע על הנושא... מגבלה – יתכן שהמידע על הנושא יהיה ספציפי ולא כוללני. תלוי גם בכושר איסוף המידע של כותב המאמר...	כאשר רוצים ללמוד בצורה נרחבת על נושא, לראות מה אומרים כולם על הנושא או כאשר רוצים לדעת מי המחברים/חוקרים "הנחשבים" בנושא הנדון.	כולל סקירת ספרות כרונולוגית או עניינית בנושא מסוים.	מאמר סקירה – review article
כדאי לבחון רעיונות ותאוריות של אחרים בצורה ביקורתית – האם זוהי גישה מקובלת? מרדנית? האם הכותב מוכר בתחום (בעל סמכות)? מה אומרים מחברים אחרים על הכתוב?	בכל מקום בו רוצים להציג רעיון, גישה (טיפולית או אחרת), תאוריה וכדומה.	כולל הצגת רקע (מידע קיים או הסטורי על הנושא), הצגת הרעיון / תאוריה, דיון ויישום, מסקנות, סיכום.	מאמר תאורטי hypothesis
תלוי באיכות ביצוע המחקר מספר הנחקרים, שימוש בסטטיסטיקה ופירושה, יכולת ההכללה (תוקף ומהימנות). בכל מקרה אין להסיק מסקנות רחבות ממחקרים "קטנים".	כאשר רוצים לקבל מידע ספציפי על נושא, כולל מידע על גישות חדשניות לנושא.	כולל הצגת רקע (מידע קיים או הסטורי בנושא), הצגת שאלת המחקר, שיטת המחקר, ממצאים, דיון בממצאים, מסקנות וסיכום.	מאמר מחקרי Research paper/ article
אי אפשר להכליל מהמקרה המוצג למקרים אחרים.	כאשר רוצים להכנס "לעומק" של מקרה בודד.	כולל הצגת רקע על הנושא העיקרי, הצגת המקרה, דיון ומסקנות.	חקר מקרה Case Report
המידע הוא סובייקטיבי לחלוטין ובהחלט לא אמפירי!	כולל רוצים להציג דעות אישיות על נושא מסוים.	כולל הצגת דעה אישית, סובייקטיבית על נושא מסוים.	מכתב מערכת Editorial

- קבעו מטרות לקריאה - מדוע אתם קוראים את המאמר? האם אתם מעוניינים בהסבר קשר בין משתנים או בתיאור תופעה?

- קראו כותרת – לאיזה תוכן אתם מצפה?

- קראו כותרת משנה / תקציר / שם מחבר ומקצועו / טבלאות / גרפים / תמונות...

שלב 2 קריאה ברפרוף

שלב הקריאה המהירה של החלקים הנבחרים מהמאמר. הקריאה מרחיבה את ההבנה ואת ההשערות מהשלב הקודם.

- קראו את הקטע הראשון והאחרון של הטקסט

- אפשר גם לקרוא את הקטע הראשון והמשפט הראשון והאחרון של כל פסקה

שלב 3 קריאה לעומק

קוראים באופן אינטנסיבי את הטקסט כדי לגלות את עיקרי התוכן. שאלו את עצמכם:

- מהם הרעיונות המוצגים בכל פסקה ואיך הם מתפתחים
- מהם המושגים העיקריים במאמר
- מהן התיאוריות בהן נעשה שימוש כדי להסביר תופעות
- מה חוקרים איך ומהן מסקנות המחקר
- טיפ: אפשר להיעזר בסימון הטקסט ע"י מתיחת קוים או מרקרים, הערות בשוליים, עיבודי מידע (הסברים שלכם) לכל פסקה...

שלב 4 לסיכום

מחפשים במאמר טבלה או גרף סיכום, ניתוח קשרים סטטיסטיים, רישום או השוואה שיעזרו להבין ולזכור טוב יותר את המאמר. שאלו את עצמכם:

- באיזה מידה תאם המאמר את צפיותכם? / מה אני יודע שלא ידעתי קודם?
- האם השגתי את מטרתי בקריאת המאמר?
- האם אני יכול ליישם את הטקסט?

כללים לניתוח מאמר

יש להתייחס לכל הנקודות הבאות תוך נימוק דבריהם. הקפידו לפרט ולתת דוגמאות מהמאמר לכל נקודת התייחסות (ולא לענות בכן/ לא):

1. **באופן כללי:** מה נושא המאמר? האם מטרת המאמר הייתה ברורה? חשוב לשים לב לנקודות חולשה ולהגדיר מה לא ברור בכל המאמר. האם המאמר כתוב בשפה מובנת יחסית?
2. **התקציר:** מה הוא כולל והאם הוא תמציתי וברור?
3. **מבוא, רקע תיאורטי:** מה הרלוונטיות- החשיבות של נושא המאמר מבחינה תיאורטית ואו מעשית? האם ניתן מספיק חומר רקע בכדי להבין את הנושא? מהם המשתנים העיקריים שהמאמר חוקר? (משתנה תלוי ובלתי תלוי)
4. **שיטות המחקר:** תארו והסבירו את מהלך המחקר, הכלים והאוכלוסייה והאם יש תיאור ברור שלהם, מהם כלי המחקר ומהי השאלה המחקרית והאם כלי המחקר במאמר נראים מתאימים לבדיקת שאלה מחקרית זו?
5. **תוצאות ודין:** האם התוצאות כתובות ומוצגות באופן ברור? מה היו ההשגות/ ההיסוסים לגבי התוצאות? האם המסקנות תואמות את התוצאות של המחקר המדווח במאמר? האם התוצאות מחזקות או מנוגדות לתיאוריות או למחקרים אחרים שהוצגו במאמר? האם יש התייחסות לראיות המנוגדות לתוצאות? איך החוקרים מסבירים ראיות מנוגדות לגישה שנקטו? איזה פעולות חינוכיות או אופרטיביות- מעשיות ניתן להציע על סמך הכתוב במאמר?

3. חיפוש מידע באינטרנט

ישנן שיטות שונות לחיפוש מידע ברשת וכמובן שאין כמו הניסיון.

לקריאה ולקבלת עצות לחיפוש מושכל ברשת
היכנסו לקישור הבא:

<http://kabayim.com/searchtips.htm>

ניתן גם להעזר בחיפוש בספריות שונות המעניקות סיוע וירטואלי. למשל:

ספריית קבוץ סאסא : [/http://lib.sasa.org.il](http://lib.sasa.org.il)

ניתן גם להעזר באתרים המייעצים כיצד ניתן לחפש באינטרנט כדי להגיע אל המידע הרצוי. למשל:

http://courses.aviv.org.il/avodot/t3_6.htm

4. בחירת אתר מהימן

מתוך האתר "קביים" בעריכת חנה צפרי -

".....בחירת אתר מתאים זוהי מיומנות הקשורה בחשיבה ביקורתית.

בדיוק כמו חיפוש מידע מקצועי בספריה - יש מדפים בספריה שכבודם במקומו מונח והם טובים
לציבור ה"לא מקצועי" ויש מדפים מקצועיים שגם אותם צריך לבדוק היטב ולוודא שהמידע עדכני,
עבר ביקורות סטטיסטיות וכדומה.

נסו לחשוב איזה מקור הוא המותאם והמוסמך ביותר לתת את המידע שאתם מחפשים ...

הנה כמה דומיינים שכדאי להכיר:

- לאתרים ממשלתיים חפשו gov
- לאתרים חינוכיים חפשו edu / k12
- לאתרים אקדמיים חפשו ac
- לאתרים מסחריים חפשו co / com
- לאתרים ללא מטרת רווח חפשו org

חפשו תאריך עדכון (בתחתית האתר) - האם האתר מעודכן? זהירות! מידע המובא ללא תאריך אינו אמין, כפי
שמידע ללא שם כותב אינו אמין. אל תשתמשו!

5. אתרים חשובים הקשורים בנושאים מתוך מדעי החברה

<http://space.ort.org.il/unit5/>
אתר היחידה החמישית

http://cms.education.gov.il/educationcms/units/mazkirut_pedagogit/hevra/hodaotveidkunim/machadashbe_madach/ma_hdash.htm
אתר מדעי החברה

<http://noar.education.gov.il/main/upload/mamar/>
אתר למציאת מחקרים

<http://www.naamat.org.il/>
אתר נעמ"ת

<http://www.gilrach.co.il/>
אתר הגיל הרך

<http://noar.education.gov.il/addiction/upload/gen/resources.html>
התמכרות לאינטרנט

<http://www.midgam.com/index.asp>
אתר הכולל שאלונים ומחקרים בנושאים שונים

<http://noar.education.gov.il/>
אתר מנהל חברה ונוער

<http://mofetsrv.mofet.macam98.ac.il/~babi/resource.htm#liking>
אתר קישורים בנושאים של מדעי החברה

http://web.macam.ac.il/~avinoam/prejudice/open.htm#_top
אתר בנושא דעות קדומות

<http://www.daat.ac.il/daat.html>
אתר "דעת"

<http://www.eli.org.il/Content/index1.asp>
אל"י - האגודה להגנת הילד

<http://www.snunit.k12.il/woman/links.html>
יום האישה - תמונת מצב

<http://www.amalnet.k12.il/sites/vse/default.asp>
החינוך החברתי - מאמרים בנושאים שונים

<http://www.tilda.edu-negev.gov.il/ilay/motivation/3/3.htm#1>
מוטיבציה

<http://www.snunit.k12.il/green/>
גיל ההתבגרות

<http://hevra.org.il/>
חברה צודקת

<http://yachad.snunit.k12.il/>
יחד - מיניות ויחסים

<http://www.snunit.k12.il/seder/pride/>
גאווה על שום מה – אתר העוסק בהומוסקסואליות

<http://www.mofet.macam.ac.il/catalog.asp>
מידע ממכון מופ"ת - ניתן למצוא אלפי מחקרים

<http://www.amalnet.k12.il/sites/commun/>
עושים תקשורת

<http://www.notes.co.il/orit/index.asp>
האתר של אורית קמיר בנושאי פמיניזם

<http://www.haderech.co.il/>
הדרך למעלה - העצמה נשית

<http://www.bsh.co.il/>
שוויון זכויות וצדק חברתי

<http://www.knesset.gov.il/mmm/index.asp>
אתר הכנסת - המון מחקרים חברתיים

<http://www.snunit.k12.il/>
סנונית

<http://www.civil-service.gov.il/>
האתר של נציבות המדינה מלא בחומרים, מאמרים, פרסומים, סטטיסטיקות
המון חומר על מעמד האישה ושילובה במדינה

<http://www.gov.il>
"שער הממשלה". דרך האתר ניתן להגיע למידע אודות משרדי הממשלה השונים.

<http://www.cbs.gov.il>
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאגר מידע רב היקף על ישראל ועל פרסומי לשכה לסטטיסטיקה.

<http://www.openu.ac.il/library>
אתר האוניברסיטה הפתוחה התארים שבה נלמדים התארים באופן עצמי ולכן אמצעי הדרכה עשירים והליווי הוא
בעיקר דרך המדיה.

<http://www.education.gov.il>
אתר משרד החינוך והספורט הנקרא "אוח", אינטרנט ומידע חינוכי.

<http://www.snunit.k12.il>
רשת אתרי חינוך ישראליים הכוללים מאגרי מידע נרחבים וספרות וירטואלית במגוון נושאים.

<http://btbucket.icaap.org/cgi-bin/glossary/socialdict>
מילון מורחב, מקיף ועדכני של מונחי הסוציולוגיה ומדעי החברה הקרובים.

<http://www.pscw.nl/sociosite/topics>
באתר קישורים לאתרים ומקורות העוסקים בכ- 160 תחומים בסוציולוגיה וביניהם ילדות, נוער, משפחה, חינוך מגדר
ועוד.

<http://www.socsci.kun.nl/ped/whp/histeduc/index.html>
האתר כולל מספר גדול של קישורים לטקסטים, למחקרים ולמכוני מחקר, לביבליוגרפיות, לארכיונים, למידע של הוגים
בתחומים שונים.

<http://www.hebpsy.net>
"פסיכולוגיה עברית ברשת". מרכז תוכני שבו חדשות ומאמרים מקצועיים

<http://www.shrink4u.co.il/ynk/>
האתר של הפסיכולוג יעקב ברמץ הנקרא "הפסיכולוג לשרותך" מספק מאמרים בנושאים מגוונים.

<http://www.sosig.ac.uk>
מנגנון חיפוש של אתרים ברשת העוסקים בתחומים השונים של מדעי החברה.

מנועי חיפוש:

- ✓ ALTAVISTA
- ✓ HOTBOT
- ✓ START
- ✓ AOL

- ✓ GOOGLE
- ✓ SCHOLAR. GOOGLE
- (מנוע חיפוש אקדמי של גוגל)

6. אתרי הדרכה באינטרנט לכתיבת עבודות

http://space.ort.org.il/@home/scripts/frame.asp?sp_c=877869957

באתר תוכלו למצוא קישורים רבים לאתרים ולמקורות ידע. בתוך: כתיבת עבודה הנחיות, בתוך: פורום תלמידים- רויטל (אחראית האתר) עוזרת לתלמידים. היכנסו לשאלות העוסקות בנושאים הקרובים לעבודתכם וקראו את תגובותיה של רויטל לתלמידים, היא מצרפת קישורים רבים לנושאים.

<http://www.education.gov.il/avodot-gemer/madaei5.htm>

אתר המבהיר את דרישות עבודת הגמר בהיקף 4 – 5 יח"ל. יכול להיות לעזר.

[/http://courses.aviv.org.il/avodot](http://courses.aviv.org.il/avodot)

אתר המקנה ידע בכתיבת עבודה בשילוב מידענות מתקשבת

<http://www.amalnet.k12.il/meida/avodot/default.asp>

מתקוונים לכתוב עבודה מבית "עמלנט" – המנחה צעד אחר צעד את שלבי כתיבת עבודת הגמר

[/http://www.edu-negev.gov.il/bs/mmd](http://www.edu-negev.gov.il/bs/mmd)

אתר נוסף של רויטל פלד המנחה כתיבתה של עבודת גמר.

7. ספרי הדרכה לכתיבת עבודות

בירנבאום, מ' (1993). מי מפחד מעבודת מחקר. תל-אביב: מפעלים אוניברסיטאיים.

אהרוני, ל' (תשנ"ה). בדרך להכנת עבודה בסוציולוגיה. תל-אביב.

בייט-מרומ, ר' (1990). שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותיו. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

טל, א' (1998). האם יש נושאים אסורים לעבודות תלמידים? חוזר הפיקוח על עבודות-הגמר, משרד החינוך והתרבות.

פלד, ל' וברנהולץ, ח' (1995). איך לקרוא מאמר מדעי, מהדורת ניסוי. ירושלים: האוניברסיטה העברית, המרכז להוראת המדעים.

צבר-בן-יהושע, נ' (2001). מסורות וזרמים במחקר איכותני. הוצאת דביר.

לבנה, ת' (1998). כתיבת עבודה אקדמית באמצעות מחשב. טבעון: אורנים.

אלחנני, א' (1990). החיבור האוניברסיטאי, עקרונות ותרגילים. תל-אביב: דיונון.

אתרוגי, מ' (1993). מי מפחד מעבודת מחקר. תל-אביב: מפעלים אוניברסיטאיים.

וולפה, ע' (1998). לכתוב עבודת מחקר, כלים וכללים. תל-אביב: דיונון.

יזרעאלי, א' (1999). המדריך המלא לכתבה אקדמית. רמת גן: י.ח.ל.

ערפלי, ב' (1999). מדריך להגשת חיבור אקדמי. תל-אביב: דיונון

Becker, H. (1986). Writing for Social Scientist. Chicago: The University of Chicago Press.

Spatt, B. (1991). Writing from Sources. New York: St. Martin Press.

Turabian, K.I. (1987,1996). A Manual for Writers of Term Papers Thesis and Dissertations. Chicago: the University of Chicago Press.

8. כתיבה ביבליוגרפית:

"מה שניכש בקלות – אופז בקלות" (אנלוגיה)

כל התייחסות למקור במהלך בחירת הפרקים לסקירה הספרותית וכתיבת העבודה צריכה להיות מעוגנת בהפניה ביבליוגרפית. עליכם לבסס את עבודתכם על מינימום 5 פריטים ביבליוגרפיים (אפשר בנוסף ספרי לימוד/ ויקיפדיה) התייחסויות למקור נחלקות לשני סוגים:

א. בגוף העבודה (אזכור) – מופיעים רק שם המחבר ושנת הפרסום של המקור המצוטט. דברים צרכים להיאמר בשם אמרם ובנוסף ניתן לקרוא את טקסט העבודה ברצף מבלי להתעכב. הקוראים המעוניינים למצוא את הפרטים המלאים של המקורות יפנו לרשימה הביבליוגרפית שבסוף העבודה.

ב. ברשימה ביבליוגרפית שבסוף העבודה – מופיעים כל הפרטים הדרושים לזיהוי ולאיתור המקורות שעליהם מסתמכת העבודה.

הרשימה הביבליוגרפית שבסוף העבודה

- כללי הרישום הביבליוגרפי נערכו על פי A.P.A. : Publication Manual of the American Psychological Association, 2010.
- הפריטים שברשימה יסודרו בסדר אלפביתי על פי שם המשפחה של המחבר הראשון. (במיון מתעלמים מה' הידיעה אם היא מופיעה או מתארים כמו דר', פרופ')
- הפריטים יסודרו לפי א-ב' גם באות השנייה של המחבר, לדוגמה: "אָרֶר" יופיע לפני "אֶרְנוֹב".
- יש לכתוב קודם את הפריטים שבעברית (בהדפסה מיושרת לימין) ואחר כך את הפריטים שבלועזית (בהדפסה מיושרת לשמאל)
- יש להדגיש את שם הספר או שם כתב העת באמצעות הדגשה "B", באנגלית בכתב מוטא
- ברשימה באנגלית יש להשים לב מתי מופיעות אותיות גדולות ומתי קטנות.
- היקף הפריטים צריך להיות לפחות 5 פריטים אקדמיים, מחקריים מסוגים שונים כמו: מאמרים מכתבי עת, ספרים, מאמרים מהאינטרנט וכו'. (אסור בהחלט פחות או רק מהאינטרנט!)
- אין להשתמש במאמר מהאינטרנט המופיע ללא שם המחבר ותאריך חיבור.
- יש להדפיס עם מרווח של שתי שורות בין פריט לפריט.
- יש לוודא שכל האזכורים מופיעים גם ברשימה הביבליוגרפית שבסוף העבודה

מצורף דף כללים ומודל חשיבה המסכם את כללי כתיבה הביבליוגרפית. כמו כן מצורף דף מיפוי מקורות ביבליוגרפיה אשר בעזרתו תוכלו לעקוב אחר המקורות שבחרתם ולאחר את מספרי העמודים בהם לכשתתחילו לכתוב ולהדפיס את הפרקים.

הכללים:

מאמר בכתב-עת

שם משפחה, אות ראשונה בשם פרטי' (שנה). שם המאמר. שם כתב העת, מספר כרך, עמודים. להקפיד שהעמודים יהיו משמאל לימין, למשל (20-34).

אילוז, א' (1999). "הדיברות" של החילוניות: מבט של סוציולוגיות. בשער מקום למחשבה, 5, 4-9.

Biggs, J. (1985). The role of meta-learning in study process. British Journal of Educational Psychology, 55, 185-212.

ספר (מחבר אחד)

שם משפחה, שם פרטי' (שנה). שם הספר. מקום ההוצאה: שם ההוצאה. זיהוי, מ' (1973). עולם הצמחים. תל אביב, ישראל: עם עובד.

Karp, R. (1991). Library service for disabled individuals. Boston: G.K.Hall.

ספר (שני מחברים)

שם משפחה, שם פרטי, שם משפחה, שם פרטי ושם משפחה, שם פרטי (שנה). שם הספר, מקום הוצאה: שם הוצאה.

נוימאיר, מ' ובראל, צ' (1995). מפגשים עם הפסיכולוגיה מפגש שלישי: פסיכולוגיה חברתית. אור יהודה: רכס.

Deci, J.K. & Ryan, R.M. (1985). Intrinsic motivation and self determination in human behavior. New-York: Plenum.

ספר מתורגם

שם משפחה, שם פרטי (שנה). שם הספר (תרגום: שם פרטי שם משפחה). מקום הוצאה: שם הוצאה.

אנדרסון, ב' (1991). קהילות מדומיינות (תרגום: ד' דאור). תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

ארגון כמחבר

שם הארגון (שנה). שם המסמך. מקום הוצאה: שם המחבר

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2002). מעמד האישה. ירושלים: משרד ראש הממשלה.

מאמר בתוך קובץ או אסופה

שם משפחה, שם פרטי (שנה). שם המאמר. בתוך שם פרטי שם משפחה (עורך), שם האסופה (עמודים). מקום: הוצאה.

כספי, מ' (1984). זהויות וטיפוחן. בתוך צ' לם (עורך), עיצוב ושיקום (עמ' 183-204). ירושלים: מאגנס.

מאמר בעיתון

שם משפחה, שם פרטי (שנה, יום, חודש) שם המאמר. שם העיתון, עמודים.

כץ, ש' (2002, 16 בדצמבר). התמונה העגומה של ענף הדלק. ידיעות, כלכלה, 12.

ערך חתום באנציקלופדיה

שם משפחה, שם פרטי (שנה). שם הערך. שם האנציקלופדיה (כרך, עמודים) מקום: הוצאה לאור.

וינריב, א' (1979). רנסנס. האנציקלופדיה העברית (כרך א, עמ' 195-200). ירושלים: חברה להוצאת אנציקלופדיות.

ערך לא חתום באנציקלופדיה

שם הערך, (שנה). שם האנציקלופדיה, (כרך, עמודים). מקום: הוצאה.

סינכרוניזם (Synchroism) (1994). אנציקלופדיה לאמנות הציור והפיסול (כרך ד, עמ' 140). ירושלים: כתר.

עבודת מ.א. או דוקטורט (דיסרטציה)

שם משפחה, שם פרטי (שנה). שם העבודה. סוג העבודה, שם האוניברסיטה, מקום.

יעקב, ל' ר' (1998). התפתחות ההבחנה בין ציור וכתביה בגיל הרך. עבודת גמר לקראת תואר מ"א, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב.

מודל חשיבה לרישום היבולארי

ספר: (מחבר יחיד)

שם משפחה	אות ראשונה של שם פרטי	(שנת פרסום)	שם הספר	עיר ההוצאה לאור, ארץ: שם ההוצאה לאור
----------	-----------------------	-------------	---------	--------------------------------------

לדוגמה: רביב, ר' (1995). כוחה של האמונה. תל אביב, ישראל: דביר.

* שני מחברים = ו' החיבור ביניהם / לדוגמה: : רביב, ר' וכהן, ש' (1995). כוחה של האמונה. תל אביב, ישראל: דביר.

* יותר משני מחברים = עם פסיקים ביניהם ובין שני האחרונים ו' החיבור / לדוגמה: רביב, ר', כהן, ש' ודהן י' (1995). כוחה של האמונה. תל אביב, ישראל: דביר

ארגון כמחבר הספר = שם הארגון במקום שם משפחה ופרטי / לדוגמה: משרד החינוך והתרבות (1995). כוחה של האמונה. תל אביב, ישראל: דביר

ספר מתורגם = להוסיף אחרי שם הספר (תרגום: אות ראשונה של שם פרטי ומשפחה) / לדוגמה: רביב, ר' (1995). כוחה של האמונה (תרגום: ד' דאור). תל אביב, ישראל: דביר

כתב עת: (מחבר יחיד)

שם משפחה	אות ראשונה של שם פרטי	(שנת פרסום)	שם המאמר	שם כתב העת	מספר הכרך	העמודים
----------	-----------------------	-------------	----------	------------	-----------	---------

לדוגמה: לוי, ר' (2000). תחושת מסוגלות עצמית אצל ילדים. שיחות, 12, 15-10.

* שני מחברים = ו' החיבור ביניהם / לדוגמה: לוי, ר' וכהן ד' (2000). תחושת מסוגלות עצמית אצל ילדים. שיחות, 12, 15-10.

* יותר משני מחברים = עם פסיקים ביניהם ובין שני האחרונים ו' החיבור / לדוגמה: לוי, ר', כהן, ד' ופנץ ע' (2000). תחושת מסוגלות עצמית אצל ילדים. שיחות, 12, 15-10.

אנציקלופדיה

שם משפחה	אות ראשונה של שם פרטי	(שנת פרסום)	שם הערך	שם האנציקלופדיה (כרך, עמודים)	מקום: הוצאה לאור
----------	-----------------------	-------------	---------	-------------------------------	------------------

לדוגמה: וינריב, א' (1979). רנסנס. האנציקלופדיה העברית (כרך א, עמ' 195-200). ירושלים: חברה להוצאת אנציקלופדיות.

ערך לא חתום באנציקלופדיה = ללא שם משפחה ופרטי / לדוגמה: רנסנס (1979). האנציקלופדיה העברית (כרך א, עמ' 195-200). ירושלים: חתר.

מאמר מהאינטרנט

שם מחבר: משפחה. פרטי	(תאריך פרסום המאמר)	שם המאמר	שם האתר	תאריך כניסה לאתר	כתובת האתר
----------------------	---------------------	----------	---------	------------------	------------

לדוגמה: זומר. אהרון. (10 בינואר, 2001). הטרדה מינית במקומות העבודה. מיטל. 25 בפברואר, 2005,

<http://www.maytal.co.il/heb-articles-10.html>

© כל הזכויות שמורות לליף רביב תורכ'אן

9. כללים לכתיבת אזכורים

המקור הוא פרסום שהוצא לאור ע"י מחבר/ים

1X

* מחבר אחד =

(	שם המשפחה של המחבר	,	שנת פרסום החיבור	)
---	--------------------	---	------------------	---

לדוגמה: (כהן, 2001) / בסוף משפט: "במחקר שנערך לאחרונה על התקשרות (כהן, 2001)" / כחלק ממשפט: "כהן (2001) השווה התקשרות עם.. ומצא ש..". / אם המקור מופיע יותר מפעם אחת בפסקה: "כהן מצא בנוסף כי..".

- באנגלית: אותם כללים / לדוגמה: ... (Lilach, 2001) או Lilach (2001) ...
- תרגום: נוסף "כפי שמתורגם אצל" / לדוגמה: (כפי במתורגם אצל כהן, 2001)
- מקור מצוטט: נוסף "כפי שמצוטט אצל" / לדוגמה: (כפי במצוטט אצל כהן, 2001)

2X

* שני מחברים =

(	שם משפחה של המחבר הראשון	,	שם משפחה של המחבר השני	,	שנת פרסום החיבור	)
---	--------------------------	---	------------------------	---	------------------	---

לדוגמה: (כהן, ויצמן, 2003)

3-5X

* 3-5 מחברים =

בהתייחסות ראשונה:

(	שמות המשפחה של כל המחברים	,	שנת פרסום החיבור	)
---	---------------------------	---	------------------	---

בהתייחסות חוזרת:

(	שם המשפחה של המחבר הראשון ואחרים	,	שנת פרסום החיבור	)
---	----------------------------------	---	------------------	---

- באנגלית "אחרים" = et al / לדוגמה: (Lilach et al, 2001)

6 ויותר

* 6 מחברים ויותר =

(	שם המשפחה של המחבר הראשון ואחרים	,	שנת פרסום החיבור	)
---	----------------------------------	---	------------------	---

לדוגמה: (כהן ואחרים, 2000)

מוסד - המקור הוא פרסום שהוצא לאור ע"י מוסד / ללא שם מחבר

שם המוסד	(	שנת פרסום החיבור	)
----------	---	------------------	---

לדוגמה: משרד החינוך (2001)

מקור ללא מחבר (אנציקלופדיה / מילון..)

(	שם המקור	,	שנת פרסום החיבור	)
---	----------	---	------------------	---

לדוגמה: (מילון אבן שושן, 2001)

מספר מקורות של אותו מחבר

יש לציין בא' ב' . . . ולפי סדר הופעתם ברשימה הביבליוגרפית

(	שם משפחה	,	שנות פרסום החיבורים לפי סדר הופעתם ברשימה הביבליוגרפית	)
---	----------	---	--	---

לדוגמה: (כהן, 1995 א', 1995 ב' , 2001)

מחברים בעלי שם משפחה זהה

יש להוסיף ראשי תיבות של שמותיהם לשם המשפחה

(	שם משפחה ואות ראשונה מהשם	,	שם משפחה ואות ראשונה מהשם	)
			שנות פרסום החיבורים לפי סדר הופעתם ברשימה הביבליוגרפית	

לדוגמה: (כהן י', כהן ר' , 2001)

תרגום/ מקורות ידועים ("קלאסיקות") ללא תאריך פרסום

יש לציין את שנת פרסום התרגום

(	שם המקור	,	שנת פרסום התרגום	)
---	----------	---	------------------	---

אינטרנט

(	שם משפחה	,	שנת פרסום החיבור	,	מתוך האתר: שם האתר	)
---	----------	---	------------------	---	--------------------	---

לדוגמה: (דהן, 2000, מתוך האתר: פורטל הבריאות)

© כל הזכויות שמורות אליזבט רביע תורג'מן

10. דוגמה לטופס הצעה לכתיבת עבודה:

טופס הצעה לכתיבת עבודת גמר (יחידה חמישית) במדעי החברה במקצוע

שם התלמיד/ה: עמית אמר שם בית הספר: ב"ס על יסודי משגב סמל מוסד: 240481
 ישוב: עעעעע טלפון: 0000000002 דואל: LLLLLL
 שם המנחה: לילך רביב תורגימן

נושא העבודה:

הקשר בין מגדר (בנים/בנות) לבין העמדות כלפי ניסויים בבעלי חיים בקרב בני נוער

שאלת המחקר:

האם קיים קשר בין מגדר לבין העמדות כלפי ניסויים בבעלי חיים, בקרב בני נוער?

השערת המחקר: קיים קשר בין מגדר לבין העמדות כלפי ניסויים בבעלי חיים: בנות תהיינה בעלות עמדה שלילית יותר מעמדת הבנים כלפי ניסויים בבעלי חיים.

משתנים הנבדקים במחקר:

משתנה בלתי תלוי: מין (בנים/בנות)

הגדרה אופרציונלית:

ייבדק בעזרת השאלה הראשונה בשאלון

משתנה תלוי: עמדות כלפי ניסויים בבעלי חיים

הגדרה אופרציונלית:

המשתנה התלוי עמדות יבדק ע"פ 3 X מרכיבי העמדה

הקוגנטיבי- דעות ואמונות.

הרגשי- תגובה רגשית.

ההתנהגות- נכונות להתנהג בדרך מסויימת

אוכלוסיית המחקר (תיאור ומספר נבדקים משוער)

בני נוער: בנים ובנות בגילאי 15-18

כלי המחקר:

שאלונים.

ביבליוגרפיה (5 פריטים לפחות כתובים על פי הכללים המקובלים בכתיבה מדעית)

אורמיאן, ח' (1975). התבגרות. תל אביב, ישראל: הסתדרות המורים בישראל.

אריקסון, א' (1987). זהות נעורים במשבר. מרחביה, ישראל: ספריית פועלים הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר.

הדי, ס' ופורטיאוס (תרגום: ל' קאוונטי) (1973). מין וזהות. ירושלים, ישראל: הוצאת שקמונה.

סגן, נ' (עורכת) (1995). מצא מין את שוויונו. תל אביב, ישראל: משרד החינוך, התרבות והספורט.

רוש, ה' (1991). טבח החפים מפשע. תל אביב, ישראל: כנרת.

11. דוגמה לשאלון עמדות:

שאלון

שלום,
שמי עמית אמר ואני תלמידת מדעי החברה.
במסגרת לימודי במגמה אני נדרשת לכתיבת עבודה בנושא חברתי ושאלון זה הוא חלק מעבודתי.
השאלון אנונימי, אין צורך להזדהות וייעשה בו שימוש רק לצורך עבודת הגמר שלי.
אודה לך אם תענה/י בכנות וברצינות.
השאלון מנוסח בלשון זכר אך פונה לשני המינים.

תודה על שיתוף הפעולה, עמית אמר.

ציין את מינך: א. זכר ב. נקבה

לפניך מספר היגדים. סמן באיזה מידה את מסכים או מתנגד:

היגדים	א. מסכים מאוד	ב. מסכים	ג. מתנגד	ד. מתנגד מאוד
1. אני חושב שניסויים בבע"ח הם פשע לאנושות	א	מרכיב : קוגנטיבי	ג	ד
2. כואב לי על בע"ח אשר עוברים ניסויים	א	ב	ג	ד
3. אני מאמין שהמדע יכול היה להתפתח כפי שהוא כיום גם ללא ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
4. אני כועס כשאני שומע על תגליות מדעיות שהתגלו בזכות ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
5. אני חושב שחבריי מצפים ממני להיות אכפתי בקשר לנושא של ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
6. אני שונא את העובדה שבישראל עורכים ניסויים בבע"ח למרות החוק	א	מרכיב: רגשי	ג	ד
7. אני נזהר מלהשתמש בתכשירים שנוסו על בע"ח	א	ב	ג	ד
8. אני חושב שצריך למנוע ניסויים בבע"ח באמצעות החוק	א	ב	ג	ד
9. אני רוצה להתנדב בעתיד בארגון נגד ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
10. אני תומך בדעה כי חוקרים אשר עושים ניסויים בבע"ח עד כדי מוות הם רוצחים	א	ב	ג	ד
11. אני נוהג להתעדכן במצב הניסויים בבע"ח בארץ דרך העיתון, האינטרנט וכו'	א	מרכיב: התנהגותי	ג	ד
12. שמחתי מאוד כאשר הוציאו חוק בישראל האוסר על ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
13. אני חושב שהוריי מצפים ממני להיות רגיש בקשר לנושא של ניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד
14. אני מעיר לחבריי כאשר הם מפגינים אי אכפתיות בקשר לניסויים בבע"ח	א	ב	ג	ד

12. דוגמה לשאלון דימוי עצמי:

שלום, שמי הוא טל לויט ואני לומדת בבית הספר "עינות ירדן" במגמת מדעי החברה. שאלון זה הוא חלק מעבודת הגמר שלי, הוא מיועד לבנות בלבד והוא אנונימי לחלוטין.

אנא עני בכנות ובדיוק מרביים על השאלות הבאות:

1. בת כמה את? _____ .
2. מהו גובהך בסנטימטרים (אם אינך בטוחה, שערי)? _____ .
3. מהו משקלך בקילוגרמים (אם אינך בטוחה, שערי)? _____ .

בשאלות הבאות סמני את מידת הסכמתך להיגד ע"י שתסמני X במשבצת המתאימה בשורה של ההיגד:

מס' שאלה	היגד	מסכימה בהחלט	מסכימה	לא מסכימה	לא מסכימה כלל
4.	אני חושבת שאני חכמה.				
5.	אני מאמינה שאני בוגרת מרוב חברותיי.		מרכיב: אמונה פנימית		
6.	הוריי בד"כ מרוצים ממני.				
7.	רוב המורים שלי טוענים שיש לי פוטנציאל.				
8.	חברותיי אומרות שאני בן-אדם טוב.		מרכיב: משוב		
9.	אני נראית טוב.				
10.	ביחס לבנות האחרות, אני רוקדת לא רע.		מרכיב: השוואה חברתית		
11.	ההורים שלי מחמיאים לי על שאני אחראית.				
12.	הישגי בלימודים בד"כ טובים מאלו של חבריי לכיתה.				
13.	לרוב, גברים נמשכים אליי.				
14.	אני נחשבת לחברה נאמנה.				
15.	יש שאמרו לי שהיכרות עימי תרמה להם.				
16.	חברותיי חושבות שאני יפה.				
17.	אין דבר שלא אצליח לעשות, אם מאוד ארצה.				
18.	אני הכי "מקובלת" בקבוצת החברים הקבועה שלי.				
19.	אין מישהו שפגש אותי וחשב שאני ממש מכוערת.				

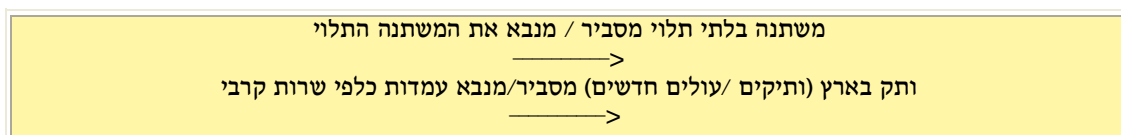
13. משתני המחקר

משתנה : מאפיין שבאמצעותו ניתן להבדיל פרטים בחברה נתונה או בקבוצה זה מזה. למשל: מין, מוצא אתני, גיל, דת, וכדומה.
המשתנה צריך להיות חד משמעי ויכול לקבל לפחות שני ערכים.
למשל: למשתנה "מין" שני ערכים - זכר, נקבה. למשתנה "השכלה" ערכים רבים כגון: השכלה תיכונית אקדמאית וכו'.

החוקרים מבחינים בין :
משתנה כמותי: משתנה שערכיו מספריים או מציניים כמויות (למשל: גיל)
לבין **משתנה שמיני** (נומינלי) משתנה שערכיו הם שמות ואין להם משמעות מספרית. (למשל ארצות מוצא, סוג ישוב וכדומה)

מקובל להבחין בין משתנה תלוי ומשתנה בלתי תלוי:
משתנה בלתי תלוי: המשתנה שהחוקר בוחר במטרה לבדוק את השפעתו האפשרית על המשתנה התלוי (במערך מחקר ניסויי) או כדי להסביר ולנבא את הערכים המתקבלים במשתנה התלוי (במערך מחקר מתאמי)

משתנה תלוי: המשתנה המושפע (במערך מחקר ניסויי). המשתנה המוסבר (במערך מחקר מתאמי). זהו המשתנה אותו רוצה החוקר להסביר, השינויים החלים בו מיוחסים למשתנה הבלתי תלוי. הגורם המוסבר.

בהמשך, על בסיס ההשערות המחקריות שתנסחו, יזוהו ויוגדרו המשתנים והקשר שביניהם. המשתנים יוגדרו ב:

הגדרה נומינלית - תיאור מילולי של המשתנה.

הגדרה אופרציונלית - תיאור מעשי של אופן הבדיקה של המשתנה.

צלמו ומלאו

תרגיל - משתני המחקר

סמנו את האפשרות הנכונה:

נושא מספר 1:

הקשר בין סוג השרות הצבאי של האב (קרבי/לא קרבי) ובין שאיפות הבן ביחס לשרותו בצה"ל (קרבי/לא קרבי)

א. סוג השרות הצבאי של האב - תלוי
שאיפות הבן ביחס לשרותו בצה"ל - בלתי תלוי

ב. סוג השרות הצבאי של האב - בלתי-תלוי
שאיפות הבן ביחס לשרותו בצה"ל - תלוי

נושא מספר 2:

הקשר בין עמדות ביחס להסכם השלום ובין המוצא העדתי של הפרט

א. עמדות ביחס להסכם השלום - בלתי תלוי
מוצא עדתי - תלוי

ב. עמדות ביחס להסכם השלום - תלוי
מוצא עדתי - בלתי תלוי

נושא מספר 3:

הקשר בין מין המתבגר ובין עמדתו ביחס לעיסוק בספורט

א. עמדה ביחס לעיסוק בספורט - תלוי
מין המתבגר (בנים/בנות) - בלתי תלוי

ב. עמדה ביחס לעיסוק בספורט - בלתי תלוי
מין המתבגר (בנים/בנות) - תלוי

נושא מספר 4:

שתיית אלכוהול בקרב בני נוער בנים ובנות בחברה הישראלית

א. מין המתבגר - בלתי תלוי
שתיית אלכוהול - תלוי

ב. מין המתבגר - תלוי
שתיית אלכוהול - בלתי תלוי

נושא מספר 5:

הקשר בין עישון ההורים ליחס בניהם לעישון.

א. עישון ההורים - תלוי
יחס הבנים לעישון - בלתי תלוי

ב. עישון ההורים - בלתי תלוי
יחס הבנים לעישון - תלוי

14. השאלה המחקרית והשערת המחקר

כאמור, קביעת המשתנים מהווה את השלב הראשון בעיבוד נושא העבודה. לאחר קביעת המשתנים מנסח החוקר את שאלות המחקר ואת השערות המחקר.

שאלות המחקר:

שאלות המחקר הן שאלות המתייחסות לקשר בין שני משתנים או יותר, ומנוסחות בצורת משפט שאלה. על השאלות להבהיר בבהירות מהם המשתנים שאת הקשר ביניהם החוקר בודק.

הקריטריונים לשאלת מחקר טובה:

- מנוסחת באופן תמציתי וברור
- בודקת קשר בין שני משתנים או יותר
- ניתנת לבדיקה אמפירית על ידי איסוף נתונים .

לשאלת החקר משקל רב בתהליך כתיבת העבודה. היא מופיעה בחלק הפותח של העבודה (המבוא, או הפסקה הפותחת את העבודה העיונית). השאלה קובעת את שיטת המחקר ואת כלי המחקר והיא מנחה למעשה את שלבי הפיתוח של העבודה. שאלת החקר נובעת מתוך הנושא. היא בוחנת באופן מעשי את טיב הקשר בין העניינים הנחקרים בעבודה והיא למעשה נגזרת מנושא העבודה ומתבססת על הספרות המקצועית בנושא.

אם נובעות מן "השאלה" שאלות-משנה - יש לנסחן (ניסוח שאלות אלה מאפשר מיקוד והבהרה של הבעיה הנחקרת). אם שאלת המחקר אינה נובעת ישירות מן הרקע התאורטי שהוצג, יש להציג את הרציונל לבחירתה ולהשערה שתיגזר ממנה.

השערות המחקר:

השערות אודות הקשר בין המשתנים הנבדקים. ההשערות מנוסחות בבהירות על ידי החוקר ונגזרות מנושא המחקר. לכל אחת מהשערות המחקר תתלווה קביעה לגבי כוון הקשר המשוער בין המשתנים.

השערת המחקר צריכה לענות על התנאים הבאים:

- נגזרת מנושא העבודה כפי שהוגדר על ידי החוקר
- מבטאת יחס בין שני משתנים או יותר ומפרטת את כוון הקשר .
- מנוסחת כקביעה .
- ניתנת לבדיקה אמפירית .
- מבוססת על רציונל או נימוק הגיוני.

(נספחים 13, 14 לקוחים מתוך: צעדים בכתיבת עבודת גמר צמודה/ ביס עינות ירדן/ כתיבה ועריכה לילך ואורנה)

השערות מחקריות

סמנו את האפשרות הנכונה (איזה ניסוח הוא המתאים ביותר להשערת המחקר)

נושא מספר 1:

עבודה בנושא "הקשר בין פעילות בתנועת נוער ובין מוטיבציה לשרות קרבי בצה"ל"

- א. המוטיבציה לשרות קרבי גבוהה ☐
- ב. קיים קשר בין פעילות בתנועת נוער ובין מוטיבציה לשרות קרבי. כוון הקשר: לבני נוער הפעילים בתנועת נוער תהיה מוטיבציה גבוהה יותר לשרות קרבי מאשר לבני נוער שאינם פעילים בתנועת נוער. ☐
- ג. האם המוטיבציה בתנועת הנוער גבוהה? ☐

נושא מספר 2:

עבודה בנושא "הבדלים בין עמדת מתבגרים לבין עמדת מבוגרים לגבי אמונות תפלות."

- א. אמונות תפלות נפוצות במדינת ישראל ☐
- ב. השערת המחקר היא כי עמדות מבוגרים הן חיוביות בנושא זה. ☐
- ג. השערת המחקר היא כי קיים קשר בין הגיל ובין האמונות התפלות. כוון הקשר המשוער: מבוגרים יאמינו באמונות תפלות יותר ממתבגרים. ☐

נושא מספר 3:

עבודה בנושא "ערך השוויון בקבוצה, עמדות של שני דורות"

- א. השערת המחקר היא כי קיים שוני בעמדות הדורות השונים בקיבוץ כלפי ערך השוויון. מתבגרים יאמינו פחות בערך זה מאשר הוריהם. ☐
- ב. השערת המחקר היא כי ערך השוויון קיים עדיין בקיבוץ. ☐
- ג. השערת המחקר היא כי ערך השוויון כבר איננו קיים בקיבוץ ☐

נושא מספר 4:

עבודה בנושא "נטילת סיכונים בגיל ההתבגרות"

- א. השערת המחקר היא כי בנים יטו ליטול סיכונים יותר מבנות. ☐
- ב. השערת המחקר היא כי מתבגרים נוטלים סיכונים. ☐
- ג. השערת המחקר היא כי המתבגרים הלוקחים סיכונים רוצים להתנסות בחוויות מגוונות ☐

נושא מספר 5:

עבודה בנושא "ההבדל בהתייחסות לנושא השואה בקרב בני נוער שביקרו בפולין ובין אלה שלא ביקרו בפולין."

- א. השערת המחקר היא כי קיימים הבדלים ביחס לנושא השואה ☐
- ב. השערת המחקר היא כי מתבגרים יגלו רגישות רבה ליום השואה ☐
- ג. השערת המחקר היא כי קיימים הבדלים בהתייחסות לנושא השואה בקרב בני נוער שביקרו בפולין ובין אלה שלא ביקרו בפולין. כוון ההשערה: בני נוער שביקרו בפולין יגלו רגישות רבה יותר לנושא השואה. ☐

15. מחוון לבדיקת העבודה

טופס לבדוק חיצוני: בדיקת עבודה ביחידה החמישית

שם התלמיד _____ נושא העבודה

שם בית הספר _____ ישוב _____ שנת לימודים _____

מבנה העבודה	ניקוד מקסימלי	ניקוד שניתן	הערות
מבוא	5		
רקע תיאורטי	30		
שיטת המחקר: מדגם	20		
כלי המחקר			
מהלך המחקר			
ממצאים	20		
דיון	10		
סיכום העבודה	5		
מקורות	5		
צורת העבודה	5		
סה"כ	100		

נוסף על ציון העבודה על-פי קריטריונים אלה, יכול המורה המנחה להוסיף או לגרוע עד 10 נקודות בעבור עבודתו השוטפת של התלמיד במהלך שנת הלימודים.

ציון המורה המנחה _____ (70%)

ציון המורה הבדוק - עבודה _____ (15%)

ציון המורה הבדוק - בחינה _____ (15%)

ציון סופי _____

16. טופס להערכת עבודה ביחידה החמישית (מחקר כמותי)¹

מבנה העבודה	קריטריונים מפורטים	
מבוא	הצגת תחום המחקר, השאלה העיקרית שהמחקר מיועד לתת לה מענה, וכיצד תיחקר השאלה.	5
רקע תיאורטי	סקירה תיאורטית של כל אחד מהמשתנים, הכוללת הגדרה נומינלית, מושגים תיאורטיים מתחום הדעת ונתונים אמפיריים רלוונטיים ממחקרים עדכניים. חלוקת ראשי הפרקים תציג את המשתנים הנבדקים ואת הקשר ביניהם. רצוי לשלב בכל פרק שני מקורות מידע. (14)	30
שיטת המחקר: מדגם	השימוש בחמישה מקורות ספרותיים לפחות (לא כולל ספרי לימוד) יעשה באופן מושכל תוך הצגת מסקנה הנובעת מהמקורות, ולפי כללי ציטוט מקובלים, על פי המפורסם בהנחיות לכתיבת היחידה החמישית במדעי החברה. (10)	20
כלי המחקר	סיכום החלק התיאורטי יכלול הגדרה אופרציונלית (מונחים ניתנים לבדיקה) של המשתנים. בסיכום החלק התיאורטי יציג התלמיד את הקשר האפשרי בין המשתנים, ומתוכו יגזור התלמיד השערה תיאורטית על הקשר בין המשתנה התלוי לבין המשתנה הבלתי-תלוי. ניסוח השערת המחקר יהיה במונחים הניתנים לבדיקה (אופרציונליים). (6)	5
מהלך המחקר	מספר הנבדקים ואופן דגימתם, שיוכם לקבוצות המחקר, מאפיינים רלוונטיים (גיל, מין וכיו"ב). (5)	20
ממצאים	כלי המחקר ייבנה על-פי ההגדרות האופרציונליות של המשתנים. יש להסביר מדוע נבחר כלי מחקר זה, איזה משתנה (או מרכיב של משתנה) נבדק בכל פריט (או קבוצת פריטים) וכיצד מחושב ציונו של הנבדק בכל משתנה (כלומר, מה הערך של הנבדק בכל משתנה). (10)	10
דין	מהלך המחקר הוא אופן הביצוע הלכה למעשה: היכן נעשה המחקר, מתי, כמה זמן זה לקח וכמה פעמים, לבד או בקבוצה, מה הוסבר לנבדקים, כיצד נשמרו פרטיותם וזכותם להפסקת השתתפות. (5)	5
סיכום העבודה	הממצאים יוצגו בסדר הגיוני: למשל, ממצאים תיאוריים הנוגעים לכל משתנה בנפרד ואחר כך תיאור הקשר בין המשתנים. אין לבצע עיבוד לכל פריט בנפרד, אלא למקבצי פריטים המודדים יחדיו משתנה, בהתאם לנאמר בתיאור כלי המחקר. ²	5
מקורות	יש לעשות שימוש מושכל בתרשימים (איורים, גרפים) (8) בטבלאות (5): שימוש נכון בשכיחויות (מספרים מוחלטים/אחוזים) ובממוצעים, וכותרת המתאימה (2) למופיע בהם. אין לחזור בטקסט הנלווה לתרשימים על מספרים המופיעים בלוחות ובתרשימים, אלא יש להציג את המסקנות העיקריות העולות מהם ("מה רוצים שנזכור כשנגיע לדיון").	5
צורת העבודה	בדיון יידונו הממצאים המרכזיים תוך קישורם להשערת המחקר: האם ההשערה אוששה או לא? אם ההשערה לא אוששה, יש להציע הסברים לתוצאות. זה מקום ליצירתיות ולכושר ניתוח. מה, לאור הממצאים, כדאי להמשיך ולבדוק במחקר המשך?	5
סה"כ	הצגה תמציתית של: השאלה וההשערה הנחקרת, הבסיס התיאורטי (ללא הפניה לספרות), שיטת המחקר בקצרה, הממצאים העיקריים וקישורם לרקע התיאורטי, מסקנות והשלכות.	100

¹ ייעוץ מדעי: אבישי אנטונובסקי, אוניברסיטת בר-אילן

² בשנת תשס"ג (בלבד) לא יורדו נקודות על ניתוח כל שאלה בנפרד.